

Kodex porotce SOČ

Tento kodex formuluje zásady a doporučení pro předsedy odborných hodnotících komisí (dále jen předsedy porot) a členy odborných hodnotících komisí (dále jen porotce). Jeho vstřícné dodržování by mělo přispět k tomu, aby SOČ byla vnímána jako prestižní, vysoce odborná a objektivní soutěž, s patřičnou společenskou úrovní.

Odborná úroveň

Odborná úroveň soutěže je dána kromě odborné úrovně soutěžících a jejich soutěžních prací rovněž vhodnou skladbou porot a odbornou úrovní porotců. V porotách proto mají zasedat odborníci schopní posoudit všechny soutěžní práce. Garantem odborné úrovně jsou předseda Ústřední poroty SOČ a předsedové odborných porot. Zejména od nich se očekává, že svojí odbornou a lidskou autoritou požadavek odborné úrovně zajistí. Doporučené složení porot zahrnuje učitele středních škol, učitele vysokých škol, odborníky z AV ČR a pracovníky z praxe.

Společenská úroveň

Společenská úroveň každé významné akce je odrazem společenské úrovně jejích účastníků. Porotci jsou svým způsobem pro mladé soutěžící vzory a současně i nositeli společenských standardů. Od porotců se proto očekává kultivované chování, jednání a vystupování, a v neposlední řadě i to, že budou odpovídajícím způsobem oblečení. Od porotců se také očekává, že se zúčastní všech oficiálních a dalších doprovodných akcí.

Objektivita v přístupu a hodnocení

Objektivní přístup k soutěžícím a objektivní hodnocení jejich výkonů je klíčovým požadavkem při každé soutěži. Od porotců se proto očekává objektivní přístup k hodnocení soutěžních prací, posuzování výkonu soutěžících i k sestavování výsledného pořadí. Za nepřijatelné se např. považuje protěžování témat z oblasti porotcovy specializace nebo naopak nižší hodnocení prací z oblasti vzdálené porotcově specializaci, zneužívání osobních vazeb, sympatií a antipatií apod.

Předseda odborné poroty

Postavení předsedy odborné poroty je velmi významné a odpovědné. Předseda odborné poroty musí být odborník s dobrými organizačními schopnostmi a komunikačními dovednostmi, ve svém jednání musí být důsledný, spolehlivý a společensky na výši. Měl by mít přirozenou autoritu mezi členy odborné poroty. Z titulu své funkce předseda odborné poroty navrhuje personální složení poroty, je odpovědný za organizaci její práce, za přípravu a vlastní průběh obhajob, zpracování výsledků obhajob a za bezchybnou koordinaci činnosti poroty ve vztahu k dalším funkcionářům soutěže.

Příprava před soutěží

Od porotců se očekává, že se na soutěž odpovídajícím způsobem připraví. Porotci proto mohou pro svoji přípravu obdržet texty soutěžních prací předem v elektronické formě. Součástí přípravy je prostudování všech prací v daném oboru, promyšlení a následná formulace dotazů a připomínek (nejlépe písemně), popřípadě upřesnění názoru na práci v diskusi s dalšími porotci. Všichni porotci se seznámí se všemi soutěžními pracemi daného

oboru, neboť jen tak získají přehled nezbytný pro objektivní hodnocení. Organizace přípravy porotců před soutěží je věcí předsedy odborné komise, který také nese zodpovědnost za její kvalitu. Organizátoři soutěže zajistí porotcům odpovídající podmínky ke studiu prací v místě konání soutěže, k vzájemnému setkávání a konzultacím. Dodržuje se pracovní kázeň v obvyklém pojetí.

Příjezd na soutěž

Od porotců se očekává, že do místa konání soutěže přijedou v den stanovený harmonogramem soutěže. Pokud to z objektivních důvodů není možné, je třeba pozdější příjezd předem projednat s předsedou odborné poroty. Z organizačních důvodů je nezbytné, aby předsedové porot přijeli tak, aby se mohli zúčastnit plánovaných porad.

Obhajoby soutěžních prací

Obhajoba soutěžní práce je stěžejní částí soutěže a tomu má odpovídat i její důstojný průběh. Obhajoby začínají ve stanoveném čase za přítomnosti všech členů poroty. Předseda v úvodu představí členy poroty. Za nezbytné je považováno zveřejnění pravidel hodnocení a časový rozsah jednotlivých vystoupení. Diskuse následující po vystoupení soutěžících má mít charakter kolegiální odborné rozpravy o přednesené práci. Otázky mají být věcné, odborně fundované a zaměřené na vlastní práci. Diskuse má být vedena tak, aby soutěžící mimo jiné získali další informace o problematice, nový pohled na tematiku a motivaci pro svoji další práci. Přístup porotců má být přátelský a vstřícný, se zjevnou snahou o získání potřebných informací pro správné hodnocení. Soutěžící by měli z obhajoby odcházet s přesvědčením, že porota byla schopna na dostatečné odborné úrovni a objektivně práci posoudit. Vhodné je do diskuse zapojit i další soutěžící. Je na předsedovi poroty, aby nepřipustil dotazy položené s úmyslem poškodit obhajující.

Hodnocení a pořadí soutěžících

Porotci sestaví na základě svých znalostí a zkušeností úplné pořadí soutěžících a to i přesto, že porovnání soutěžících bývá obtížné. Kritéria pro hodnocení zahrnují obsahovou a formální úroveň práce (zejména originalitu, množství vykonané práce, vlastní podíl a přínos autorů, věcnou správnost a formální úpravu), přínos a využitelnost práce v oboru, úroveň obhajoby (kvalitu přednesu a zejména schopnost věcně správně a s odborným přehledem reagovat v diskusi). Práce, které svým zaměřením plně nespadají do odbornosti vymezené anotací soutěžního oboru by měly být hodnoceny pouze v části odpovídající danému oboru. V následující diskusi musí být takto získané konečné pořadí odsouhlaseno všemi členy poroty, popřípadě upraveno tak, aby s ním všichni členové poroty vyslovili souhlas. Nejdůležitější je pořadí na prvních místech, neboť jsou to místa významně oceňovaná. Předseda poroty musí být připraven zdůvodnit a obhájit výsledné pořadí soutěží i při případných stížnostech ze strany soutěží. Současně je třeba respektovat opatření ÚK SOČ z května 1999: „V případě, že člen odborné poroty je zároveň konzultantem soutěžní práce v daném oboru, případně učitelem soutěžícího, nebude se účastnit závěrečného hodnocení této práce. Předseda poroty bude o tomto opatření informovat před zahájením obhajob všechny přítomné a současně zajistí, aby tímto opatřením nebyla práce poškozena.“

Výběr soutěžních prací k udělení zvláštních cen a nominací

Seznam zvláštních cen musí být uzavřen v dostatečném předstihu a poroty jej musí obdržet v písemné formě před obhajobami. Předseda Ústřední poroty SOČ po dohodě s předsedy odborných porot před zahájením soutěže rozhodne, které ceny budou uděleny na závěrečném

slavnostním vyhlášení výsledků a které ceny budou předány na závěrečných besedách se soutěžícími. Výběr soutěžních prací k udělení zvláštních cen a nominací by měl následovat až po uzavření výsledného pořadí. Na základě diskuse všech svých členů navrhnou poroty zvláštní ceny a výjimečné práce splňující požadovaná kritéria pro nominaci na mezinárodní soutěže. Navržené práce mají svým charakterem odpovídat požadavkům formulovaným vyhlášovateli soutěží. Soutěžní práce navržené do mezinárodních soutěží musí mít vysokou odbornou úroveň a jejich autoři by měli být mimo jiné osobnostmi s dobrými komunikačními dovednostmi. Nezbytnou podmínkou nominace na mezinárodní soutěže je ověření potřebných jazykových znalostí soutěžících.

Závěrečné besedy se soutěžícími

Význam závěrečných besed je jednak administrativní, jednak odborně-společenský. Soutěžícím se předají osvědčení o účasti, vrátí se jejich soutěžní práce, popřípadě se provedou další administrativní úkony. Předsedové odborných porot slavnostním způsobem předají ceny určené pro soutěžící daného oboru, které nebudou předávány na veřejném vyhlášení výsledků. Porotci mají využít besed zejména k získání zpětné vazby o svém působení ve funkci a k motivaci soutěžících pro další odbornou práci.

Závěrečné vyhlášení výsledků

Závěrečné vyhlášení výsledků je vyvrcholením celé soutěže, má proto mít slavnostní charakter a vysokou organizační a společenskou úroveň. Tomu musí být podřízen rozumný časový rozsah. Organizačně tuto akci zajišťuje hostitelská škola v součinnosti s předsednictvem Ústřední komise SOČ. Donátoři cen mohou předat ceny osobně pouze po předchozí dohodě s organizátory. V každém soutěžním oboru se jmenovitě vyhláší pořadí pouze prvních tří soutěžících, kteří jsou pozváni k osobnímu převzetí diplomu a udělených cen.

Oldřich Pytela, 8. května 2007